KRONIKEN 9. nov. 2011

Vi kan jo sove, hvis vi bliver gamle

BENEDICTE TOFTEGÅRD
DAN K. SØRENSEN
NIELS WEDEGE PETERSEN
OLAF CHRISTENSEN
ROALD LUNDGREN

Opråb fra nedslidte arbejdere i samfundets mørke

Kronik i Politiken 9. november 2011 side 1

KRONIKEN 9. nov. 2011

Vi kan jo sove, hvis vi bli

BENEDICTE TOFTEGÅRD
DAN K. SØRENSEN
NIELS WEDEGE PETERSEN
OLAF CHRISTENSEN
ROALD LUNDGREN

Opråb fra nedslidte arbejdere i samfundets mørke

OM NATTEN, mens Danmark sover, er vi nogle, der holder os vågne. Vi, der har skrevet dette, er alle tillidsfolk i den grafiske industri. Vi er dem, der trykker dine ugeblade, dine aviser og de reklamer, du med større eller mindre begejstring får ind ad din brevsprække. Vi er ikke ret mange tilbage. Ligesom al anden industri i Danmark er vi mærket af lukninger, rationaliseringer og trusler om fyringer og lønnedgang.

Arbejde i et rotationstrykkeri betyder skiftehold, natarbejde – ofte også hen over weekenderne. 8-12-timers vagter uden en eneste pause, hvor man kan gå væk fra maskinen og hvile ørerne for støj og møg, er hverdag for os. Maskinerne skal nemlig køre kontinuerligt, og skal du spise noget, skal det indtages i farten. Selve arbejdet skifter mellem kvalitetskontrol/overvågning og fysisk hårdt arbejde i akavede arbejdsstillinger. Allerede som 45-årig begynder du at mærke slidgigten i knæene, og hvordan blodomløbet stopper i benene, når du ligger på knæ eller på hug i lang tid ad gangen.

Mange forskere har beskæftiget sig med følgerne af natarbejde. Hvis man arbejder på nathold, viser statistikken, at 80 procent af os har problemer. Vi sover færre timer, og søvnkvaliteten er ringere end om dagen.

Man bliver sur og irritabel over for sine omgivelser. Dårlig søvn udgør over tid en trussel for helbredet. Kort sagt: Hormonbalancen kommer i uorden. Det er dårligt for hjertet, for blodtrykket, for fordøjelsen, for stofskiftet og øger risikoen for visse kræftsygdomme. Problemer med at

Tegning: Jørn Villumsen

Forfatterne er henholdsvis fællestillidsrepræsentant og tillidsrepræsentanter på Aller Tryk Tåstrup, Stibo Grafic, Horsens, Berlingske Avistryk A/S, Struer, Trykkompagniet, Avedøre, og Egmont Magasiner, Skovlunde.

KRONIKEN 9. nov. 2011

Vi kan jo sove, hvis vi bliver gamle

BENEDICTE TOFTEGÅRD
DAN K. SØRENSEN
NIELS WEDEGE PETERSEN
OLAF CHRISTENSEN
ROALD LUNDGREN

Opråb fra nedslidte arbejdere i samfundets mørke

Kronik i Politiken 9. november 2011 side 2

iver gamle

klare natarbejde og skiftende søvnrytme er ikke noget, kroppen kan vænne sig til. Det bliver tværtimod værre med alderen.

OG SÅ kommer vi til det: Med politikernes nye efterlønsreform skal de, der i dag er 45 år (født i 1965), i vores branche arbejde på nathold, til de er 68 år! De, der er i begyndelsen af 50'erne, kan slippe, når de er mellem 63 og 65, hvis de altså vælger at fortsætte med at betale til efterlønsordningen og lader efterlønspengene stå.

Margrethe Vestager er en af dem, som har været primus motor i at fjerne efterlønnen og blokere for, at den nye regering kunne have fundet andre og mere socialt afbalancerede alternativer. Ud over argumentet at vi ikke har råd, mener blandt andet de radikale (og til vores store forundring nu også vores egen forbundsformand), at fremtidens arbejdspladser ikke slider folk ned som i gamle dage. Det blå kansastøj er i deres verdensbillede skiftet ud med en spraglet skjorte og et kreativt job.

Det er rigtigt, at hver tredje industrijob i Danmark siden 1990 er forsvundet. Nu udgør vi kun 12 procent af de erhvervsaktive. De kolleger, vi har mistet i vores branche, er i stedet endt som buschauffører, social- og sundhedsassistenter eller indfanget i aktiveringscirkusset, hvor de først efter to års ledighed står til at miste dagpengeretten.

Men lad os tage spørgsmålet op: Er det sandt, at vi, der arbejder i industrien i dag, bliver mindre nedslidt end i gamle dage?

FOR 20-30 ÅR siden havde vi i den grafiske industri problemer med opløsningsmidler, som vi delvist er kommet til livs. Vi havde nogle steder en lidt for rummelig alkoholkultur. Det kostede på helbredet. Men for 20-30 år siden var vi væsentligt flere kolleger om maskinerne. Der var nogen, du kunne 'spille bolden' op ad og snakke med om opgaverne, tempoet var væsentligt lavere, vi gik i kantinen eller frokoststuen og spiste frokost, havde pauser og meget sjældent arbejdsdage eller nætter ud over otte timer. Dengang snakkede vi ikke om stress. I dag er arbejdspladserne så få, at mange kolleger ofte bruger mange timer på transport (eksempelvis fra Fyn til Horsens eller Høje Tåstrup). Over 100 kilometer hver vej er ikke ualmindeligt. Det gjorde man ikke for 30 år siden!

For at øge effektiviteten presser flere og flere arbejdspladser reglen om, at der skal være 11 timer mellem to vagter, til det yderste. Således at man efter en 10-12 timers arbejdsdag har 11 timer til omklædning, bad, transport fra og til arbejde, søvn og indtagelse af føde, før der igen skal stilles på vagt.

Den ufaglærte bogbindergruppe og pakkeriarbejderne på avistrykkerierne har trods moderne hjælpemidler stadig tunge løft, ensidigt gentaget arbejde og dårlige arbejdsstillinger. Og udskilningsløbet er i gang i hele branchen: Hvem er mest syg? Hvem har sværest ved at lære

KRONIKEN 9. nov. 2011

Vi kan jo sove, hvis vi bliver gamle

BENEDICTE TOFTEGÅRD
DAN K. SØRENSEN
NIELS WEDEGE PETERSEN
OLAF CHRISTENSEN
ROALD LUNDGREN

Opråb fra nedslidte arbejdere i samfundets mørke

Kronik i Politiken 9. november 2011 side 3

... Vi kan jo sove, hvis vi bliver gamle

nyt? Hvem vover at sige nej til overarbejde? Hvem præsterer mindst? Hvem peger flaskehalsen på næste gang, der skal gøres indhug i medarbejderstaben?

Margrethe har sikkert aldrig prøvet det. At sove fire timer i døgnet, at gå rundt med den grove side af en skuresvamp bag øjenlågene, og som om nogen har pakket ens hjerne ind i en våd gulvklud. At køre hjem i sin bil i morgenmyldretiden med øjne på stilke for ikke at falde i søvn. At køre bil efter en otte-timers nattevagt svarer ifølge forskerne til at have drukket en halv flaske rødvin. Hvad mon 12 timer svarer til? Men det er ikke ulovligt. For tænk dog, hvilke begrænsninger det ville give for erhvervslivet og fleksibiliteten, hvis vi forbød det.

Vores påstand er, at vores arbejdsliv på nogle områder er blevet hårdere og mere nedslidende, end det var for 20-30 år siden.

Margrethe Vestager, Pia Kjærsgaard og co. har så 'beriget' os med seniorpensionen. Den hjælper også dem, som ikke har haft råd til at spare op til efterlønnen, forklarer de. Det er da godt, at de borgerlige endelig har fået øjnene op for den voksende ulighed i alderdommen. Seniorpensionen ligner bare ikke nogen redningsplanke – den lugter snarere af at svække vores fagforeninger og hele det kollektive system, der bygger på 'gør din pligt og kræv din ret'. Vi arbejder hårdt og betaler skat og a-kasse og fagforening og efterløn, fordi vi gerne vil bidrage til et dansk velfærdssamfund med solidaritet. Vi har med glæde betalt til et SU-system, der giver unge mennesker mulighed for at få lange uddannelser. Til gengæld er det vel rimeligt, at vi, der kom tidligt på arbejdsmarkedet, kan trække os tilbage, når vilkårene bliver for hårde.

Men nej, nu skal vi slæbes gennem ydmygende arbejdsprøvninger, der vil konstatere, at vi jo ikke er 'rigtigt syge', men bare trætte og slidte. Og mange af os vil reelt ikke få ret meget udbetalt, fordi vi har arbejdsmarkedspensioner optjent gennem et langt liv. Der findes ikke nogen statistikker om levealderen for en grafisk arbejder. Kun vores fornemmelser kan sige os, at den nok ikke er den højeste. Men at faglærte og især ufaglærte lever kortere end højtuddannede er veldokumenteret.

FOREBYGGELSESFONDEN er et andet af politikernes velmenende forsøg på at få det til at se ud, som om man gør noget ved vores arbejdsmarked. Den blev oprettet i forbindelse med, at politikerne sidste gang skar ned på efterlønnen. Her kan arbejdspladser inden for særligt udvalgte brancher søge om støtte til projekter, der 'forhindrer fysisk og psykisk nedslidning'. Vores branche er i blandt de udvalgte, men er der mon nogen, som har søgt fonden? Jo da, ét projekt har der været. Det handlede om rygestop og kostomlægning. Det er jo også nemt at gå til, for så kan man fokusere på den enkeltes ansvar.

Grafiske virksomheder har fokus på at overleve i en branche med 30 procent overkapacitet af trykmaskiner i Europa. Priserne er i frit fald, og det er ikke ualmindeligt, at de ikke engang dækker omkostningerne. Alle venter på, at de andre går foran med et nyt angreb på løn-/arbejdsforhold, eller at nogen flere firmaer går nedenom og hjem. Hvis en 'naiv' tillidsmand kommer og foreslår deltagelse i forebyggelsesprojekter mod fysisk og psykisk nedslidning, vil han højst blive mødt af løftede øjenbryn.

NATARBEJDE er sundhedsskadeligt! Vi har kæmpet i årtier for at sætte arbejdstiden ned for folk med natarbejde og skiftehold med yderst små resultater. Sidste gang (i 2010) fik vi ret til en helbredsundersøgelse hvert andet år, reelt kun en opstramning af et EU-direktiv fra 1993. Hvis lægen konstaterer, at det er livstruende for dig at fortsætte med at arbejde om natten, har du så fået valget mellem at fortsætte natarbejdet, som om intet var hændt, eller at blive arbejdsløs. Mange gode forskere giver anvisninger på, hvordan man kan skåne kroppen mest muligt, hvis man arbejder om natten. »Sov i et mørkt og køligt rum«, »Tag solbriller på, når du kører hjem«. »Spis en portion varm grønsagssuppe kl. 2 i stedet for den medbragte spegepølsemad«.

Rådene fejler ikke noget, bortset fra at det kun er symptombehandling. For resten er det sjovt nok mest de pæne funktionærer i 9-17-job, der typisk har kantiner med sund mad. I den grafiske branche er kantinerne enten sparet væk, har aldrig været der, eller de ganske få, som eksisterer, har kun åbent om dagen. Fitnessrum har vi heller ikke mange af!

Mens vi med natarbejde venter på, om vi når at bruge vores opsparede pensionsbidrag, så skal vi jo skynde os ... vi skal være konkurrencedygtige ... vi bliver målt og vejet konstant af elektroniske

KRONIKEN 9. nov. 2011

Vi kan jo sove, hvis vi bliver gamle

BENEDICTE TOFTEGÅRD
DAN K. SØRENSEN
NIELS WEDEGE PETERSEN
OLAF CHRISTENSEN
ROALD LUNDGREN

Opråb fra nedslidte arbejdere i samfundets mørke

Kronik i Politiken 9. november 2011 side 4

KRONIKEN I MORGEN
STEFFEN GROTH
Flyt FN til Jerusalem

sladrehanke i maskinerne. Hvad nu hvis Larsen med 33 års anciennitet er for langsom i bevægelserne, for stiv i ryggen til at bøje sig, har for trætte fødder til at løbe op af trappen til maskinbroens anden sal og har skavanker og konstant søvnmangel af mange års natarbejde?

Hidtil har det været sådan, at Larsen naturligt valgte efterlønnen som redningsplanke, for så var der i det mindste lagt op til en værdig afsked for begge parter.

Fremtidens 'efterløn' eller muligheder for en tidligere tilbagetrækning før pensionsalderen vil være så økonomisk elendig, at det ikke kan undgå at koste dyrt i den nedslidtes optjente pensionsmidler, så oven i et ringere helbred er der også udsigt til en ringere social alderdom.

DET KAN godt være, at politikerne ikke bryder sig om, at vi siger det lige ud. Men vi refererer sådan set bare, hvad direktørerne siger til os: »På min virksomhed har vi kun brug for folk, som giver sig selv 100 procent«.

Hvis man forestillede sig, at vi skabte lempeligere forhold for ældre medarbejdere og eksempelvis gav dem færre nattevagter, ville det kun betyde hårdere arbejde og flere nattevagter til den unge familiefar/-mor.

Eller at man simpelthen undgik ældre som arbejdskraft. Floskler om det grå guld, og at »de ældres erfaring kompenserer for langsommere tempo«, er pæne og smukke hensigtserklæringer. Seniorpolitik findes ikke og vil aldrig få et ben til jorden i vores branche. Virkelighedens arbejdsmarked på danske industriarbejdspladser er absolut ikke spor rummeligt.

Både arbejdsgivere og en hel del politikere vil alle sammen have, at vi skal arbejde mere og længere, og vi skal også helst være endnu mere produktive, når vi er på arbejde. Der bliver talt uden om konsekvenserne for de mennesker, der arbejder på usunde tidspunkter af døgnet.

> »Spis en varm grønsagssuppe kl. 2 i stedet for den medbragte spegepølsemad«

SF og Socialdemokratiet har måttet sluge efterlønsreformen, fordi de ikke har flertal. Sådan er det. Nu prøver de så med gode tanker om, at vi er nødt til at indrette vores arbejdsmarked på en anderledes måde. Det ville da være dejligt, men hvem er det lige, som har ledelsesretten? Hvis det er den, I vil udfordre, skal det da hilses velkommen.

Samfundet kan ikke undvære, at vi arbejder om natten. I mange år har overenskomsterne belønnet natarbejde ved at betale flere penge og tillæg. Og så har vi fået nogle pjecer, hvor der står, at vi skal spise sundt, motionere og holde op med at ryge. Det ved vi godt, men det eneste, der kan mildne følgerne af natarbejde, er at begrænse længden og mængden af det for den enkelte. Højst otte timer i træk og maksimalt 10-tre vagter i rap anbefaler forskerne!

Vi tillidsfolk i den grafiske branche siger: Lad os afspadsere vores skifteholdstillæg 100 procent i stedet for at få det udbetalt, og gør det til en ret – uafhængigt af lokal enighed. Folk med natarbejde har brug for mere tid til at restituere sig, hvis de skal kunne holde til det. Hæv ikke arbejdstiden for folk med nat- og skifteholdsarbejde. Vi betaler en høj helbredsmæssig pris i forvejen. De kommende overenskomstforhandlinger og de lovede trepartsforhandlinger er nødt til at forholde sig til, at folk ikke kan holde til at arbejde på treholdsskift og med natarbejde, til de er 68 år.

Denne kronik er ikke bare en beskrivelse af vores mørke arbejdsforhold. Den er også en aktuel kommentar til HK's forbundsformand, Kim Simonsen, der udtalte til Politiken 31. oktober »at det moderne arbejdsliv slet ikke er så nedslidende. Eksempelvis kan man finde fitnessrum i kælderen hos virksomhederne«.

Den nye regering har lovet os mere lighed og retfærdighed. Vi håber, de holder deres løfter. Reglerne for efterløn og pension er tilsyneladende ens, men arbejdslivet er ikke det samme. Lad være med at stikke dig selv og den kreative klasse blår i øjnene, Margrethe – der er jo ikke lighed og retfærdighed, men god gammeldags klasseforskel. Og til vores forbundsformand Kim Simonsen vil vi blot sige: Måske skulle du komme lidt op fra dit fitnessrum og bevæge dig ud i virkeligheden.

BENEDICTE TOFTEGÅRD
DAN K. SØRENSEN
NIELS WEDEGE PETERSEN
OLAF CHRISTENSEN
ROALD LUNDGREN

WWW Har du kommentarer til Kroniken – gå ind på politiken.dk/kroniker